

priopćenja – *communicationes*

MOŽEMO LI DUHA SVETOGA JOŠ UŽE SOBOM POVEZATI?

Kako je Duh Sveti s nama povezan? Odgovor na to pitanje daje nam dr. Stjepan Bakšić, autor poznatog djela PRESVETO TROJSTVO. On se naime pita: »Što je predmet one ljubavi Oca i Sina po kojoj izlazi Duh Sveti?«¹ Na to pitanje odgovara u više točaka. Ovdje ćemo taj jasan i ujedno uman tekst donijeti u cjelosti :

»a) *Duh Sveti izlazi bez sumnje iz ljubavi prvotnog objekta u Bogu* Taj prvotni objekt jest dobrota Božja i sve, što je s njome istovjetno. Predmet dakle ove ljubavi jest Božja bit i sva Božja svojstva. Nadalje su predmet ove ljubavi tri božanske osobe, koje iz Božje biti nužno izvire. Duh Sveti dakle izlazi po ljubavi, kojom Otac i Sin ljube Boga jednog i trojedinoga.«

»b) *Duh Sveti izlazi po ljubavi Oca i Sina prema svim mogućim stvarima.* Moguća naime bića nijesu drugo nego neki određeni način ili stupanj, u kojem se odražuje dio savršenosti Božje biti. Sva moguća bića eminentno su sadržana u Božjoj biti te stoga dopadanje (*complacentia*), kojom se Božja volja odnosi prema njima, ne može odijeliti od ljubavi, kojom Bog ljubi svoju bit i svoju dobrotu.«

»c) *Pitanje je da li Duh Sveti izlazi po onoj ljubavi, kojom Bog ljubi stvorene stvari.*

Stvorove koje je Bog odlučio stvoriti, i koje je u vremenu stvorio, on nužno i ljubi. Oni su stoga predmet njegove ljubavi u onom času, kad nastaje Duh Sveti. Budući naime da je Božja ljubav jedan jedinstveni čisti čin, koji zajedno obuhvaća sve predmete, očito je, da Duh Sveti izlazi i po onoj ljubavi Oca i Sina, koja se odnosi na stvorove. No ovdje treba pripomenuti, da Duh Sveti izlazi doduše po ljubavi, koja se odnosi na stvorove, ali ne u koliko se na njih odnosi. Izlaženje naime Duha Svetog jest nužno, a ljubav je stvorova nenužna, jer ih Bog nije morao stvoriti. Ono pak što je nužno jest prije onoga što je nenužno i slobodno. Stoga Duh Sveti kao biće po sebi i nužno ne može izlaziti po ljubavi stvorova, koja je slobodna i nenužna ...«²

Mi nasuprot mislimo da se može tvrditi: Ljubav stvorova jest doduše slobodna ali nije nenužna nego je *obavezno nužna*, prije izlaženja Duha Svetoga pa

¹ S. BAKŠIĆ, *Presveto Trojstvo*. Zagreb 1941., str. 234.

² S. BAKŠIĆ, na ist. mj.

prema tome i po njoj Duh Sveti izlazi. Dakako da naše mišljenje nema kategorične vrijednosti. Stoga ga ovdje stavljamo na raspravljanje.

Svoje mišljenje naime obrazložimo takozvanom scientia media (Molina). Po toj spoznaji Bog u svojoj biti spoznaje *svu istinu*, i onu buduću, makar ta buduća istina bila ovisna o slobodnoj volji. Molina taj svoj nauk ne upotrebljava da protumači izlaženje Duha Svetoga po onoj ljubavi kojom Bog ljubi stvorene stvari. Mi je primjenjujemo i na taj slučaj. Bog naime u svojoj beskonačnoj biti scientia media unaprijed spoznaje (praescientia) i svoje vlastite slobodne čine, svoja vlastita slobodna povijesna djela stvaranja, uzdržavanja stvari, upravljanja svijetom. Sva ta slobodna djela kao buduće istine scientia media spadaju u spoznatu istinu beskonačne Božje biti.³ Budući, naime, da je Božja bit beskonačna, u njoj je sva istina, a ne bi bila u njoj sva istina, kada bi joj nedostojala istina budućih slobodnih Božjih djela, koje beskonačni Božji um od vječnosti promatra i dosljedno ljubi kao svoje stvorove ostvarene u vremenu. Tu ljubav budućih slobodnih djela Bog dakle ima prije izlaženja Duha Svetoga. To znači da Duh Sveti izlazi i onom ljubavi kojom Bog ljubi svoje stvorove ostvarene u vremenu. A to smo mi!

Međutim tu se krije velika poteškoća. Ako naime Bog spoznaje unaprijed odluke svoje slobodne volje, npr. odluku o stvaranju svijeta, kako poslije u času donošenja te odluke može psihološki biti slobodan, tj. donijeti tu odluku ili ne donijeti je? Gledano tako, taj se problem čini nerješivim. Međutim na nj se može i treba gledati i s druge strane. Predmet već poznate Božje odluke u času Božjeg odlučivanja hoće li ili neće stvoriti predviđeni svijet ili hoće li stvoriti neki drugi mogući svijet, Boga obvezuje da se slobodno odluči na stvaranje već predviđenog svijeta, mi bismo rekli moralno je obvezan da slobodno odluči stvoriti predviđeni svijet, a ne neki drugi. Zašto? Kad ne bi slobodno odlučio stvoriti baš taj predviđeni svijet a ne neki drugi svijet ili kad bi slobodno odlučio uopće ne stvarati bilo koji svijet, njegovo bi prijašnje predviđanje baš toga svijeta kao budućeg slobodnog djela bilo pogrešno. Bog bi se u predviđanju prevario što je nedopustivo.

Na kraju jedna napomena! Upotrebljavani izrazi »prije« i »poslije« ne odnose se na vremenski slijed nego na slijed našega mišljanja. U Bogu nema vremenskoga slijeda. U njemu je »istovremen« biti, misliti i htjeti. – Što je ovdje rečeno o slobodnoj Božjoj odluci stvaranja našega svijeta to vrijedi i za sve Božje slobodne odluke. Po ljubavi svega onoga na što se te slobodne odluke odnose Duh Sveti izlazi. – Budući da Duh Sveti izlazi bez ikakve stvarne promjene u Bogu, ljubeći sve stvari, na koje se odnose njegove slobodne odluke, Bog se ne mijenja.

Rudolf Brajičić S.I.

³ M. DALMAU, S.J., *De Deo uno et trino*, n. 153-180. BAC, Matriti MCML, VIII.